

Zmiana Konstytucji może być dokonana w trybie określonym w art. 235 Konstytucji RP. Jedną z nie-wielu zmian Konstytucji, dokonanych po jej uchwaleniu, dla której uzyskano niezbędny konsensus, dotyczyła **ograniczenia biernego prawa wyborczego**. Prawo gwarantowane w Konstytucji nie może bowiem być ograniczone w drodze ustawy zwykłej. Wynika to m.in. z opinii prawnej z 2004 roku, dostępnej na stronie internetowej Sejmu RP, w której zapisano: „**Reasumując powyższe wywody należy wskazać, że świetle poglądów TK, a także świetle stanowiska nauki prawa, ograniczenie biernego prawa wyborczego, przez ustawodawcę zwykłego, jest niedopuszczalne. Zatem stosowny cenzus wyborczy może być wprowadzony tylko na mocy nowelizacji ustawy zasadniczej.**”¹

VI kadencja Sejmu (2007–2011)

Pierwszym i zarazem jedynym z wniesionych projektów, nad którym proces legislacyjny zakończył się uchwaleniem ustawy, był poselski projekt ustawy o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (druk sejmowy nr 432), wniesiony do Sejmu 27 lutego 2008 r. przez posłów Platformy Obywatelskiej. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że zawierał on powtórzenie treści projektu o zmianie konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (druk sejmowy nr 1302), wniesionego przez posłów tego ugrupowania w trakcie poprzedniej kadencji Sejmu, nad którym prace nie zostały zakończone.

Zaproponowano w nim uzupełnienie dotychczasowej treści art. 99 Konstytucji o nowy ust. 3, zgodnie z którym posłem i senatorem nie może być osoba karana za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub wobec której wydano prawomocny wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego. Intencją projektodawców było wprowadzenie, obok jedynej istniejącej konstytucyjnej przesłanki ograniczającej prawo wybieralności w wyborach do Sejmu i do Senatu (tzw. cenzus wieku), dodatkowej przesłanki tzw. cenzusu niekaralności.

Pierwsze czytanie projektu odbyło się na 15. posiedzeniu Sejmu w dniu 8 maja 2008 r. i następnie został on skierowany do Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw. W trakcie prac komisja zasięgała opinii wielu konstytucjonalistów oraz specjalistów z dziedziny prawa karnego. Zarówno eksperci jak i posłowie zgłaszający propozycje poprawek byli zgodni co do zasadności projektowanej nowelizacji ustawy zasadniczej w tym zakresie, zwracali jednak uwagę na potrzebę dokonania w jej tekście pewnych modyfikacji. Wynikało to z powstałych kontrowersji wokół zakresów pojęciowych wyrazów „karana” (osoba) oraz „skazana” (osoba).

Ożywioną dyskusję wywołała propozycja poprawki, polegająca na dodaniu nowego ust. 4, zgodnie z którym bierne prawo wyborcze do Sejmu lub do Senatu traciłyby osoby, które przed 1 stycznia 1990 r. „służyły lub pracowały w strukturach PZPR i podporządkowanemu jej aparatowi przymusu państwowego (...)”. Komisja, odrzucając tę poprawkę uznała, że wybiega ona poza zakres przedmiotowy nowelizacji.

Efektom prac oraz dyskusji prowadzonych zarówno w komisji, jak i podczas drugiego czytania na posiedzeniu Sejmu (rozpatrzenie sprawozdania - druk sejmowy nr 1721), było uchwalenie przez Sejm na 41. posiedzeniu w dniu 7 maja 2009 r. ustawy o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nowelizującej art. 99 poprzez dodanie nowego ust. 3 w brzmieniu: „Wybraną do Sejmu lub do Senatu nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego”. Posłowie uznali również, iż, aby nie destabilizować wybranego zgodnie z obowiązującym prawem Sejmu i Senatu, konieczne jest wprowadzenie do ustawy nowelizującej nowego artykułu o treści: „Przepis art. 99 ust. 3 Konstytucji w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą ma zastosowanie do kadencji Sejmu i Senatu następujących po kadencji, w czasie której ustawa weszła w życie”. Ustawa została skierowana do Senatu, który w przypadku ustawy zmieniającej Konstytucję, może ją przyjąć bez możliwości wprowadzenia do niej zmian lub ją odrzucić. Ustawę rozpatrywały dwie komisje senackie - Praw Człowieka, Praworządności i Petycji oraz Ustawodawcza, które w przyjętych stanowiskach nie rekomendowały Senatowi przyjęcia ustawy. Na 35. posiedzeniu w dniu 1 lipca 2009 r. Senat przyjął ustawę, pomimo negatywnych rekomendacji wspomnianych Komisji.

[fragment pochodzi z opracowania tematycznego Kancelarii Senatu **Zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1997–2011 w świetle projektów ustaw oraz uchwalonych nowelizacji**, OT-605, Kancelaria Senatu, październik 2011, ss.8-9]

¹ Opinia prawna w sprawie zgodności z Konstytucją RP dopuszczalności ograniczenia biernego prawa wyborczego, M. Granat, ekspert ds. legislacji, Warszawa, 8 września 2004 r.